

'Pak gedragsproblemen aan in de klas'

Of er tegenwoordig meer lastpakken in de klas zijn? Kees van der Wolf, voormalig hoogleraar en lector, gelooft er niets van. Niet de jeugd maar de maatschappij is veranderd. Die psychologiseert te veel. 'Vroeger heette het dat een leerling een beetje druk was, dan zorgde je voor wat structuur en rust. Nu heet het ADHD en moet er een deskundige bij komen.'

Tekst: Dorien Biersteker
Illustratie: Annet Scholten

Na jarenlang onderzoek naar gedragsproblemen in de klas, mag Kees van der Wolf op dat gebied gerust een deskundige genoemd worden. Hij was onder meer lector 'Gedragsproblemen' bij de Hogeschool Utrecht. Op de vraag of er tegenwoordig meer leerlingen met gedragsproblemen zijn, reageert hij uitgesproken. 'Daar geloof ik niets van. Waarom zou de jeugd anders zijn? Ik denk dat het aanzienlijk beter is dan vroeger, we leven in een betere tijd met minder armoede en ellende. Er zijn zelfs aanwijzingen dat het aantal leerlingen met gedragsstoornissen is afgenomen. Dat blijkt uit een Amerikaans onderzoek.' Maar, relativeert de wetenschapper in Van der Wolf, om dat te onderbouwen moet er een beginsituatie als uitgangspunt zijn. Betrouwbare gegevens over hoe het vijftig jaar geleden met de jeugd ging ontbreken eenvoudigweg. Net als een heldere definitie van het begrip 'gedragsprobleem'.

Gedragsstoornis Een oorzaak van de algemeen heersende opvatting dat het aantal leerlingen met gedragsstoornissen is toegenomen, is de gestegen welvaart. Het is een bekend gegeven dat zodra in bepaalde basisbehoeften is voorzien, de eisen toenemen. 'De lat ligt

nu hoger. En daarbij komt, dat je meer ziet als je meer weet. Vroeger waren er ook leerlingen in een klas die zich anders gedroegen. "Dat is een beetje drukke leerling", zei je dan, "die moet ik wat extra in de gaten houden." En over een leerling die bijvoorbeeld geen vrienden had zei je: "ach, het is een beetje vreemde snuiter." Nu heeft hetzelfde kind PDD NOS of ADHD. Een beetje leraar zegt nu: "daarvoor moet hulp van buiten komen, ik ben geen therapeut." Ik noem dat de psychologisering van het schoolleven.' En dat is volgens Van der Wolf een gevolg van de emotiecultuur. 'Vroeger hing men de vuile was niet buiten. Nu praat iedereen openlijk over problemen; emotieprogramma's scoren hoge kijkcijfers. We slaan door naar een overdreven aandacht voor het menselijk tekort.' En hoe zit het met de opvatting dat leerlingen tegenwoordig veel brutaler zijn? 'Ze zijn mondiger en dat is goed. We willen toch graag dat leerlingen voor zichzelf opkomen? Assertiviteit is niet slecht. Alleen, ze brengen minder beleefdheid op voor de leraar dan vroeger. Maar dat is een gevolg van de opvoeding en de tijdsgeest. Een docent wordt minder als een autoriteit gezien. Vroeger waren er de leraar, de dominee en de notaris waar

men tegenop keek. Een leraar hoorde bij de intellectuelen. Maar het intellectuele peil van de bevolking is gestegen, de leraar steekt daar niet meer bovenuit.'

De goede leraar Tijdens zijn lectorsaat leidde Van der Wolf diverse onderzoeken naar gedragsproblemen in de klas. Zo gaf hij een promovendus opdracht om uit te zoeken wat een goede leraar doet bij gedragsproblemen. De uitkomst was opvallend: goede docenten hadden nauwelijks problemen met lastige leerlingen in de klas. 'Natuurlijk zijn er bij iedere docent lastige leerlingen, maar het verschil is dat goede docenten de problemen vóór zijn. Ze worden

er niet door verrast. Dat is een combinatie van goede didactiek, humor en persoonlijke aandacht besteden aan de 'leerling in de leerling'. Wie herinnert zich niet die leraar van vroeger die boeiend les gaf en waar je je best voor deed? Een goede leraar geeft lesstof een persoonlijk gezicht. En belangstelling voor de leerling is belangrijk: weet je dat er iets speelt thuis, dan vraag je ernaar. Daar hoeft je geen psycholoog voor te zijn. Dat hoort bij normale omgang en interesse.'

Kortom, de aanpak van leerlingen met gedragsproblemen moet op primair niveau, in het klaslokaal plaatsvinden. Van der Wolf: 'Wat ik zie bij lesuitval, is kamertjes vol sociale vaardigheids-

trainers, studiebegeleiders en vertrouwenspersonen die zitten te praten met of over de leerlingen. Er zit een heel netwerk met bevoegde leraren die eigenlijk voor het primaire proces moeten worden ingezet. De zorg moet in de klas worden georganiseerd en niet daarbuiten. En natuurlijk zijn er echt moeilijke leerlingen, de schatting is vijf procent. Bij hen moet een behandeling door experts plaatsvinden.'

Kracht van het leerling Het onderwijs moet zich meer richten op de kracht van de leerling, benadrukt Van der Wolf, op wat het kán. Maar de huidige tendens is om te kijken naar tekorten en te problematiseren, wat bijvoorbeeld ook in het taalgebruik is

'De beste remedie tegen gedragsstoornissen is goed docentschap'

terug te zien. Neem de termen zorgleerling of risicoleerling. 'Vroeger nám je een risico, het was actief. Nu is het iets dat je overkomt, je bent een slachtoffer van risico's.'

De beste remedie tegen gedragsstoornissen is goed docentschap. En dat is een gezonde combinatie van intuïtie en nuchterheid. En verder? 'We moeten met zijn allen een andere bril opzetten. De Nederlandse jeugd is nota bene de gelukkigste van Europa. Daar hoor je niemand over. Er is veel aandacht voor docenten die vastlopen in hun vak. Maar hoe komt het dat de meeste leraren met plezier voor de klas staan en dat je daar niemand over hoort? De aandacht is teveel gericht op dingen die mislopen. Dat is het hedendaagse cultuurpessimisme.' ←

WIE IS KEES VAN DER WOLF

Kees van der Wolf (1944) is pedagoog en onderwijskundige. Hij promoveerde in 1984 aan de UvA op een onderzoek naar schooluitval. Van der Wolf was 35 jaar aan de UvA verbonden, waarvan 5 jaar als bijzonder hoogleraar. Vanaf 2003 was hij vier jaar lector Gedragsproblemen aan de Hogeschool van Utrecht. Momenteel werkt hij zelfstandig als onderwijsadviseur.

